

↓ **KONKURRENCE** Åbne standarder skal skærpe konkurrencen og give det offentlige Danmark uafhængighed af it-firmaerne. Mens lovgivningen i hast føres ud i livet, raser dokumentkrigen.

Verden venter på dansk beslutning

Danmark er et foregangsland på it-området. Beslutningen om, hvilke åbne standarder vi skal bruge, kan give genklang i hele verden. Derfor lægger verdens største softwarefirmaer pres på de danske politikere.

● Af Nicolai Devantier, Mads Bang og Kurt Westh Nielsen

Folketingets beslutning om at indføre åbne standarder for offentlig it runder snart sin etårsdag, og de 10 linjer lovtækt er genstand for en enorm interesse fra de internationale it-giganter.

IT- og Telestyrelsen har tøjet seks af de syv områder, der er udpeget som isbrydere for åbne standarder overalt i de danske myndigheder. På det syvende område, åbne dokumentformater, tøver politikerne imidlertid stadig med at binde sig.

Næsten alt og alle (ikke mindst embedsmændene) peger på den salmoniske og økonomiske løsning, at både OpenDocument (ODF) og Microsofts omdiskuterede Office Open XML (OOXML) skal være standarder i det offentlige. Det vil simpelthen være for dyrt og usikkert at skifte til OpenDocument overalt i det offentlige.

Samtidig vil to standarder give brugerne mindre besvær og forhindre et konverteringshelvede, som kan sprede rædsel hos selv hardcore it-teknikere.

Men der er også stærke argumenter for én gang for alle at tage livet af Microsofts de facto monopol ved at gennemtage OpenDocument-formatet. Jokeren i spillet er politikerne. De kan i princippet vælge OpenDocument for at sikre et brud på Microsofts dominans.

Tiden for den endelige afgørelse nærmer sig med hastige skridt, og inden sommerferien afgør it-ordførerne fra partierne bag loven, om det bliver et nederlag til Microsoft eller uafgjort mellem giganten og konkurrenterne fra blandt andre Sun og IBM.

Verdensmarkedet er på spil

De konkurrerende virksomheder ser til med stor spænding, for der er milliarder af kroner på spil, hvis man tager verdensmarkedet for kontorsoftware ind i overvejelserne. Og det bor man gøre, for en dansk dobbeltmodel vil være et yderst vægtigt argument, når Microsoft i de kommende måneder og år skal kæmpe tilsvarende kampe i resten af EU og verden.

Markedet for kontorsoftware sidder Microsoft hårdt på i dag, men konkurrenterne øjner en chance for at presse software-giganten, og der bruges masser af kræfter på, at gøre det klart for regeringer i hele verden, at ODF er en oplagt mulighed for mere konkurrence.

Sun Microsystems er en af de interessenter,

der deltager i den verdensomspændende charmeoffensiv. Alligevel er chefen for Suns open source-enhed, Simon Phipps, realistisk nok til at erkende, at de danske politikere af praktiske årsager bliver nødt til at vælge to standarder:

“Det danske marked er simpelthen blevet for låst til Microsoft-produkter til, at andet er muligt,” lyder hans vurdering. Simon Phipps mener, at den danske løsning er pragmatisk, men ikke optimal. Danmarks delvise opbakning til ODF giver en mulighed for at presse Microsoft.

Omvendt har Microsoft haft hele arsenalet af argumenter og eksperter fremme i Danmark for at sikre, at firmaets bud på en åben standard ikke bliver dømt ude på forhånd i Danmark.

Dansk model kan eksporteres

Den danske løsning kan blive det figenblad, som Microsoft dækker sin åbne standard ind under. En dansk model med to standarder kan nemlig eksporteres til andre lande, og Microsoft har tidligere haft stor succes med at samarbejde med IT- og Telestyrelsen om OIOXML-kataloget. En succes, som Microsoft gerne fortæller udenlandske myndigheder om ved festlige lejligheder.

Microsoft forklarer nødvendigheden af to formater med, at der vil komme et gab mellem offentlige og private virksomheder, hvis politikkerne vælger OpenDocument. Formatet kan ikke håndtere de krav om avancerede funktioner, som erhvervslivet skriger på, siger Microsoft. Firmaet ser det dog ikke som et totalt nederlag i hele Europa, hvis Office Open XML ikke lukkes ind i den danske varme.

“Vi vil gerne kunne bruge Danmark som det gode eksempel, men Microsoft er ikke sat uden for døren i resten af Europa, hvis der ikke bliver vedtaget to standarder,” siger Marianne Wier, der er direktør for politik og strategi i Microsoft Danmark.

Der kan dog ikke herske tvivl om, at en løsning med to standarder står højt på Microsofts ønskeseddel: Det vil umiddelbart være en blåstempling af Office Open XML og samtidig give firmaet et tungtvejende argument, når andre lande skal vælge standarder. De belgiske federale myndigheder har eksempelvis valgt OpenDocument som obligatorisk format, hvilket utvivlsomt er en torn i øjet på Microsoft, hver gang diskussionen kommer op.

Internationalt sigte

En hel række af danske politikere mener derimod, at den danske beslutning vil få meget stor indflydelse på omverdenen, og B103-forslaget bygger da også på et bredere perspektiv end blot det danske. Politikerne har dog langtfra taget stilling til spørgsmålet, og de har i øjeblikket sat beslutningen på pause.

På sidste it-ordførermøde blev man således enige om, at spørgsmålet end en gang skal drøftes ved en lukket høring i Folketinget. Det sker i slutningen af denne måned.

“Det bygger på et arbejde, som allerede er sat i gang. Men der er kommet nyt liv i det,”

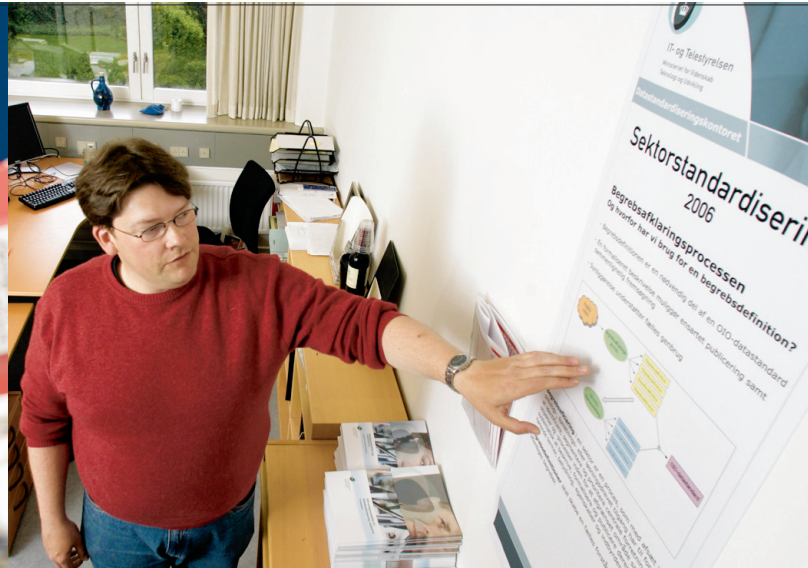

Foto: Steffen Roland Nielsen

Presset vokser på IT- og Telestyrelsen

Deadline er nytårsaften. Opgaven er at forandre it i det offentlige Danmark ved at indføre åbne standarder i det offentlige.

● Af Mads Bang

Ti linjer på et stykke papir har ført til tusinder af sider på skræbordene i IT- og Telestyrelsen. Da Folketinget sidste sommer trufede en beslutning om åbne standarder igennem, satte politikerne turbo på et enormt stykke arbejde. Det er aldrig gjort for. Så på de krumme gange i styrelsens bygning på Østerbro i København skal der opfindes dybe tallerkener hele tiden. Mens diskussionen og mediernes opmærksomhed retter sig mod dokumentformaterne, er opgavens omfang langt større.

“Dokumenterne er kun ét af syv sæt standarder, vi arbejder med lige nu,” forklarer projektleder Jeanette Nielsen fra styrelsens it-arkitektur kontor.

De syv områder, der er udvalgt, skal alle være klar til at bruge åbne standarder fra nytår. Flere af standarderne er allerede i brug mange steder, for eksempel OCES-standarden for digital signatur. Men fra nytår er det obligatorisk at bruge den. Lige som på de øvrige syv områder.

“Det bygger på et arbejde, som allerede er sat i gang. Men der er kommet nyt liv i det,”

forklarer Søren Klostergaard Pedersen. Han er projektleder i it-arkitekturkontoret og er ikke i tvivl om, at diskussionen om de åbne standarder er den mest politisk stormfulde, han har været vidne til på it-området. Så styrelsen skal balancere på en hårfin grænse. På den ene side vokser tidspresset dag for dag. På den anden side lurer beskyldninger om at overhale det politiske niveau indenom.

Jeanette Nielsen arbejder også med de åbne dokumentstandarder. Hun har taget en Babushkadukke i brug for at illustrere problemstillingen i arbejdet. Hun skiller dukken ad og flytter de store dukker, der repræsenterer overordnede problemstillinger som åbenhedsdiskussionen og økonomien. Til sidst er kun den mindste dukke tilbage.

“Det er et udtryk for, at det

Fakta i debatten

Bettina Hartmann er ekstern projektleder i styrelsen. Hun sidder med den varme kartoffel: Ansvar for studiet og afprøvningen af Office OpenXML- og ODF-formaterne i den kommende tid. I de næste

måneder skal laves pilotforsøg med brug af to formater, fordi styrelsen skal være klar med råd og vejledning allerede til nytår.

“Vi antager, at det er to standarder, der skal sameksistere, for hvis vi ikke går i gang nu, så kan vi ikke nå det,” forklarer Tine Hoffmann.

Jeanette Nielsen arbejder også med de åbne dokumentstandarder. Hun har taget en Babushkadukke i brug for at illustrere problemstillingen i arbejdet. Hun skiller dukken ad og flytter de store dukker, der repræsenterer overordnede problemstillinger som åbenhedsdiskussionen og økonomien. Til sidst er kun den mindste dukke tilbage.

“Det er et udtryk for, at det

→ Opgaven

IT- og Telestyrelsen har fået til opgave at føre beslutningsforslag 103 om åbne standarder ud i livet. Lovteksten ridser opgaven op:

Folketinget pålægger regeringen at sikre, at det offentliges brug af informationsteknologi, herunder brug af software, er baseret på åbne standarder.

Regeringen bør senest den 1. januar 2008, eller så snart det er teknisk muligt, indføre og vedligeholde et sæt af åbne standarder, der kan tjene til inspiration for øvrige offentlige myndigheder.

Åbne standarder bør herefter være en del af grundlaget for det offentliges udvikling og indkøb af it-software med henblik på at fremme konkurrencen.

Regeringen bør sikre, at alle digitale informationer og data, som det offentlige udveksler med borgere, virksomheder og institutioner, findes i formater, der er baseret på åbne standarder.

her arbejde må tages i nogle små skridt,” siger hun.

For at komme til et operationelt niveau, som kan nås inden for tidsrammen, er opgaven blevet fokuseret helt ind til den inderste kerne: Hvordan kan de to formater eksistere bedst muligt samtidig? Det spørgsmål skal IT- og Telestyrelsen besvare i løbet af de næste seks måneder.

Pragmatisme og planer

Et af omrejsningspunkterne i debatten om ODF og Office OpenXML er problemer i forhold til regneark og præsentation, hvor der er store forskelle i de to formater. Det er dog ikke relevant på nuværende tidspunkt. IT- og Telestyrelsen arbejder udelukkende med tekstbehandlingsdokumenter i første omgang.

→ Syv åbne standarder

IT- og Telestyrelsen arbejder på at gennemføre B103-beslutningen om at indføre åbne standarder i det offentlige til nytår. I første omgang er der syv indsatsområder.

OIOXML: Et sæt standarder for dataudveksling mellem offentlige myndigheder.

FESD: Standard for elektronisk sags- og dokumenthåndtering.

ODF og Ecma OOXML: Standarder til udveksling af dokumenter mellem offentlige myndigheder.

OIOUBL: Standarder til elektronisk ordreafgivelse i det offentlige

OCES: Standarder for digital signatur

XHTML, CSS og WAI: Standarder for offentlige netsteder og hjemmesider

rer, at arbejdet har været i gang i flere år, men der er blevet sat turbo på i forbindelse med loven om de åbne standarder. For mens det tidligere blev anbefalet at bruge OIOXML-kataloget, er det obligatorisk, når der skal laves it-systemer i fremtiden.

“Vi har endnu ikke oplevet nogen eksplosion i antallet af afleverede skemaer,” fortæller han. Styrelsen bistår med råd og vejledning, men selve standarderne og de XML-dataske-maer, som viser, hvordan en bestemt type data skal opbygges, skal laves af de enkelte myndigheder. Noget, der for det meste kræver et stort arbejde med begrebsafklaring. “Vi regner med, at antallet af skemaer, som skal godkendes, fordobles hvert år. Vi ender må-

→ Pilotforsøg med dokumenter

IT- og Telestyrelsens pilotforsøg skal afdække en række scenarier. De praktiske konsekvenser af to sameksisterende dokumentformater skal undersøges i forbindelse med:

• Udveksling af tekstfiler mellem to myndigheder, der bruger forskellige dokumentformater, og samarbejde om en tekst på tværs af myndigheder, der kører forskellige kontorpakker og formater.

• Publicering af tekstfiler fra ODF/ Office OpenXML i CMS-systemet.

• Integration mellem kontorpakker og øvrige systemer.

• Integration mellem to FESD-systemer (dokumenthåndteringsystemer) med henholdsvis ODF og Office OpenXML.

• Konvertering til afleveringsformat til statens arkiver

• Kontakten med borgere og virksomheder.

➤ **Åbne standarder fortsættes næste side**

Er en tredje standard vejen?

Mens skyttegravene kun bliver dybere og dybere hos tilhængere af ODF og modstanderne, der hylder Microsofts OpenXML, bliver den åbenlyse løsning sjældent nævnt – en fusion til én superstandard.

● Af Mads Bang

En standard er en standard. Og dog. For når Microsoft givetvis på et tidspunkt får sin vilje og Office OpenXML bliver stempet som en åben standard, vil vi have to standarder, og dermed ingen standard. For hvis en standard skal være, hvad den giver sig ud for, skal den stå alene.

For nylig, da politikere og erhvervsledere i et panel på Christiansborg diskuterede dokumentformaterne, var der en enkelt, som stillede det oplagte spørgsmål: Kan I ikke bare fusionere standarderne?

Det var Keld Simonsen fra den danske Unixbrugergruppe DKUUGs bestyrelse, der rejste det logiske spørgsmål til Jørgen Bardenfleth, direktør for Microsoft i Danmark. Direktørens svarede vævende, at det kunne han hverken afvise eller bekræfte som en mulighed.

“Det kan da godt være, at det er et idealistisk ønske, men jeg står langt fra alene med det,” siger Keld Simonsen. Han peger blandt andet på en opfordring fra EU's it-organ IDABC, som anbefaler en samlet standard. Lige som en lang række af de firmaer, myndigheder og organisationer, som har sendt høringssvar til IT- og Telestyrelsen, da handlingsplanen for de åbne standarder var i høring for nylig.

“Det tredje format er dedikeret til, hvad der kan betegnes som et egentligt dokumentformat. Et tilstrækkeligt format, så vi ikke skal sikre interoperabilitet til mere end dette. I dag bevæger vi os mod multimedieformater, som vanskeliggør interoperabilitet på forskellige platforme.”

Keld Simonsen mener, at der er flere muligheder for en samlet standard. Den ene opstår, hvis ISO ikke vil certificere Office OpenXML. Den anden kræver, at parterne bag ODF indarbejder så mange elementer som muligt fra Office OpenXML i nye udgaver af ODF. Et tredje alternativ er, at pres fra EU får Microsoft til at gå ind i et fælles arbejde om en standard.

I ODF-lejren er indstillingen klar: Office OpenXML er ikke åben. Og den sammensatte skare, som står bag formatet,

vil formentlig ikke bøje sig foreløbigt. Men Microsoft giver formentlig heller ikke op. I det senest opgjorte kvartal alene tjente firmaet mere end en milliard kroner på den nye Office-pakke.

Ingen let løsning

En af Damarks førende eksperter på området, Mogens Kühn Pedersen institutleder på Copenhagen Business Schools Institut for Informatik, er enig i, at det optimale er én standard.

“Ideen med standarder er jo, at alle skal kunne spille sammen,” konstaterer han. Mogens Kühn Pedersen er dog realistisk og forklarer, at det ikke er så simpelt.

“Problemet består i at, Office OpenXML og ODF ikke er blevet til på de samme forudsætninger,” forklarer Mogens Kühn Pedersen og fortsætter: “Der er andre succeskriterier, og man har valgt nogle andre måder at strukturere det her på. Det er ikke bare to forskellige XML-implementeringer. Det er to principielt forskellige implementeringer.”

Institutlederen fra CBS understreger, at det ikke er et krav i de store standardiseringsorganisationer, som for eksempel ISO, at man finder frem til én standard.

“På nogle områder har der været evige krige om forskellige standarder mellem USA, Europa og Japan, men der er ved at være en stabilitet i flere lande og EU på it-området,” siger Mogens Kühn Pedersen, der også ser en mulighed for en alternativ løsning på længere sigt.

“Kan vi ikke få et nyt fællesformat, kan de måske forenes i et tredje format,” foreslår han og forklarer:

“Det tredje format er dedikeret til, hvad der kan betegnes som et egentligt dokumentformat. Et tilstrækkeligt format, så vi ikke skal sikre interoperabilitet til mere end dette. I dag bevæger vi os mod multimedieformater, som vanskeliggør interoperabilitet på forskellige platforme.”

Keld Simonsen mener, at der er flere muligheder for en samlet standard. Den ene opstår, hvis ISO ikke vil certificere Office OpenXML. Den anden kræver, at parterne bag ODF indarbejder så mange elementer som muligt fra Office OpenXML i nye udgaver af ODF. Et tredje alternativ er, at pres fra EU får Microsoft til at gå ind i et fælles arbejde om en standard.

I ODF-lejren er indstillingen klar: Office OpenXML er ikke åben. Og den sammensatte skare, som står bag formatet,